

Hajós Alfréd Terv

Az egyetemi-főiskolai sport szakmai programja 2013–2020

*Egészséges és sportos értelmiséggel rendelkező társadalom –
egészséges és sikeres polgárok*

Jóváhagyta:
**Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség elnöksége
Budapest, 2012. december 6-i ülésén.**

Tartalom

Előszó.....	3
Vezetői összefoglaló.....	5
Az egyetemi sport szakmai programja 2013-2020	8
A jövő sportolói az egyetemi versenysportban	9
Kettős életpálya modell.....	9
Hajós Alfréd Sportösztöndíj.....	9
Felvételi támogató rendszer	10
Mentorálás.....	10
Hazai felsőoktatási versenysport.....	11
Kiemelt MEFOB sportágak rendszere	11
Bajnokságok indítása a látvány-csapatsportágakban	11
Minőségi egyetemi sportklubok országos rendszere	12
Nemzetközi egyetemi versenysport	12
Részvétel a nemzetközi egyetemi sporteseményeken.....	13
Nemzetközi egyetemi sportesemények szervezése.....	13
Nyári Universiade Magyarországon	14
Mindenki sportja – az egészséges életmód alapja	15
Az egyetemi szabadidősport alapfeltételei.....	15
Legnépszerűbb sportágak kiemelt támogatása.....	15
Testnevelés, mint kritériumtárgy	15
Sportiroda-hálózat program	16
Sportszakmai képzések fejlesztése.....	17
Önálló sportnormatíva és hallgatói sporthozzájárulás	17
Egyetemi sportlétesítmények üzemeltetése	17
Az egyetemi szabadidősport fejlesztési programjai.....	18
SportPont Program: országos sportnépszerűsítő kampány	18
Intézményi, intézményközi és határon túli sport támogatása	19
Fogyatékkal élő hallgatók segítése	20
Sportos díjak és címek adományozása.....	20
Külső sportszolgáltatások bevonása.....	21
Egyetemi sportinfrastruktúra-fejlesztés	21
Látvány-csapatsportok beruházásai	21
Egyetemi sportlétesítmények felmérése és fejlesztése.....	22
Budapesti Egyetemi Sportközpont: Tüskecsarnok	22
Rövidítések.....	23

Előszó

Hajós Alfréd Terv – nemzeti szintű összefogás egy egészségesebb társadalomért

A sportról szóló 2004. évi I. törvény (Sporttörvény, Stv.) módosított preambuluma szerint Magyarországon „minden embernek alapvető joga van a sporthoz, és e jogát az állam biztosítja”, beleértve a főiskolai-egyetemi sportot is. Az állami sportfeladatok megvalósítása a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) civil ernyőszerkezete alatt valósul meg. A MOB stratégiai feladatai körében részt vesz a főiskolai-egyetemi sporttal kapcsolatos döntés-előkészítésben (Stv. 38. § (9) a) pont). A sportpolitikáért felelős miniszter a MOB-bal együttműködve programot dolgoz ki a főiskolai-egyetemi sport támogatására (Stv. 51. § (2) i) pont).

A Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség (MEFS) a Sporttörvényben foglalt rendelkezéseknek megfelelő országos főiskolai-egyetemi sportszövetséggé (Stv. 19. és 77. §) a MOB tagja (Stv. 42. §). A MEFS a MOB alapszabályának 20. § (1) c) pontjában meghatározott diák- és főiskolai-egyetemi sportért felelős szakmai tagozaton¹ keresztül tesz javaslatot az egyetemi-főiskolai sport szakmai programjára.

A fenti jogszabályi előírások alapján a MEFS elkészítette a felsőoktatási sport² területére vonatkozó szakmai programtervet, a Hajós Alfréd Tervet, melyet a MOB-on keresztül terjeszt fel a sportpolitikáért felelős miniszternek. A programterv egyes elemeit – a MOB-bal együttműködve – 2013 elején bocsájta társadalmi vitára az érintettek körében.

A MEFS szakmai partnerei, tagszervezeti és sok száz külső szakértő javaslatainak figyelembevételével alkotta meg a Hajós Alfréd Tervet, amely a felsőoktatási sport szakmai fejlesztését, magyarországi pozíciójának jelentős megerősítését tűzte ki célul. A szakmai programterv a 2020-ig terjedő időszakra vonatkozik. Ezen kívül részletesen tartalmazza a 2013 végéig javasolt feladatokat és tevékenységeket. A Hajós Alfréd Terv kiterjed mind a nemzetközi- és magyar felsőoktatási versenysport, mind a felnövekvő generációk életminőségét jelentősen befolyásoló szabadidősport és a rekreációs célú sportoltatás területére is.

Versenysport területén a MEFS kiemelt céljai az Universiadékon és egyetemi világversenyeken való eredményes részvétel feltételeinek biztosítása, magyar rendezésű egyetemi világversenyek szervezése, a magyar egyetemi bajnokságok színvonalának és népszerűségének növelése, és a versenysportolók továbbtanulását segítő kettős életpálya modell létrehozása. További célként szerepel a javaslatban egy 2019-es vagy 2021-es magyar rendezésű Universiade feltételeinek megteremtése.

Szabadidősport területén az egyetemi sport koordináláshoz szükséges felsőoktatási Sportiroda-hálózat kialakítása, az önálló hallgatói sportnormatíva, egy országos szintű, a Hallgató Önkormányzatok Országos Konferenciájával (HÖOK) közösen szervezett egyetemi sport- és egészséges életmód népszerűsítő kampány indítása, az általános testnevelés rendszerének megújítása, és a fogyatékkal élő hallgatók sportoltatásának biztosítása egyaránt szerepel a fő feladatok között.

A Hajós Alfréd Terv hosszú távú projektként nevezi meg az egyetemi sport-infrastruktúra fejlesztését. A megfelelő létesítményhátter mind a versenysport, mind a szabadidősport fejlesztéséhez, magas szintű működtetéséhez egyaránt szükséges.

¹ A MEFS a MOB alapszabály 27. § (1) c) pontjában foglaltak szerint a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által elismert egyetemi sportvilágszervezet (FISU) magyarországi tagszervezeteként jogosult jelölésre a szakmai tagozatban.

² A Hajós Alfréd Tervben a sporttal kapcsolatban a „felsőoktatási”, az „egyetemi”, az „egyetemi-főiskolai” és a „főiskolai” szavakat – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően - egymással egyenértékűen használjuk. Így pl. a „felsőoktatási sport” ugyanazt jelenti, mint az „egyetemi sport”, vagy az „egyetemi-főiskolai sport”.

Egy egészséges értelmiséggel rendelkező társadalom polgárai is egészségesebbek és sikeresebbek, hiszen a felsőoktatásból kikerülő fiatalok később döntéshozóként, véleményformálóként jelentősen befolyásolják a magyar társadalom szemléletmódját. Így polgártársaik életmódjára, sporthoz, egészséges életmódhoz való viszonyára is nagy hatást gyakorolnak. Ezért a felsőoktatási sport ügye és fejlesztése nemzeti szintű érdek és feladat.

A Hajós Alfréd Terv egy olyan szakmai programterv, melynek megvalósításához is nemzeti szintű összefogásra van szükség. Ezért a MEFS stratégiai partnerként kívánja megnyerni az Országgyűlés Sport- és Turizmusbizottságát, a sportért és felsőoktatásért egyaránt felelős Emberi Erőforrások Minisztériumát (EMMI), a Magyar Olimpiai Bizottságot, a Magyar Rektori Konferenciát (MRK), éppúgy, mint a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciáját. Szakmai partnerként számít a sportági szakszövetségekre, a sporttudományi és sportszakmai szervezetekre. Partneri kapcsolatot keres a nyilvánosság biztosításában jelentős szerepet játszó médiaszereplőkkel is. A szakmai programterv sikeres megvalósítása a MEFS tagszervezetei, a felsőoktatási intézmények és sportegyesületeik közös munkáján alapul.

Budapest, 2012. december 6.

Vezetői összefoglaló

A Nemzeti Együttműködés Programja a fiatalság egészséges életmódra és rendszeres fizikai aktivitásra nevelésének fontosságát, mint demokratikus alapértéket nevezi meg. Hangsúlyozza, hogy kiemelten kell kezelni az egyetemi sportot, amit egy sikeres társadalom egyik alapkövének tekint morális és gazdasági szempontból egyaránt. Ezt megerősíti, hogy a londoni XXX. Nyári Olimpiai Játékokon 12 aranyérmes sportolónk közül nyolcan egyetemisták, vagy főiskolások voltak³.

Az új Nemzeti felsőoktatási törvény (Nftv) és a módosított Sporttörvény az egyetemi sport feladatait és felelősségét a MOB-ra és a felsőoktatási intézményekre, a koordinációt a 2012-ben megújult Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetségre bízta. A Hajós Alfréd Terv célja, hogy a legtehetségesebb, a világ legjobbjai közé tartó sportolókat stabil felsőoktatási háttér (mentorálás, sportösztöndíj) megteremtésével, és kiemelten támogatott sportklubokkal segítse, és itthon tartsa. Példájuk nyomán a felsőoktatásban részt vevő hallgatók tömegei számára váljon kívánatosabbá a rendszeres sportolás, legyen megtapasztalható a sportközösségek megtartó ereje.

A mindennapos testmozgás feltételei is az intézmény falai között valósíthatók meg: a helyi (közösségi) sportéletet összefogó felsőoktatási sportirodák hálózata, a társasági adókedvezménnyel támogatott csapatsportágak vezetésével az egyetemi bajnokságok megerősítése, valamint mindezek alapjaként a felsőoktatási intézmények sportinfrastruktúrája hallgatói kihasználtságának (diáksporttal közös) növelése, a kiemelt sportágakban a működéshez szükséges fejlesztések elvégzése.

A felsőoktatás sportja átalakítási folyamatának felgyorsítása és kiteljesítése egy kiemelkedő világesemény, a 2019-es (vagy 2021-es) Universiade megpályázásával és megrendezésével lehetséges. Emlékeztetünk, hogy a Nyári Universiade az Olimpia után a világ második legnagyobb, több sportágra kiterjedő sporteseménye. A sportinfrastruktúra már elkezdett fejlesztéseinek felhasználásán, az érintett területek rehabilitációján, és az előttünk álló hét esztendő munkahelyteremtésén túl ez hosszú időre befolyásolja Magyarország és a magyarság jövőképét. Egy Nyári Universiade megrendezése a felsőoktatási sportnak, de az egész magyar sportéletnek is felbecsülhetetlen lökést adhat, akár egy XXI. századi magyar rendezésű Olimpia felé is.

Az egyetemi sport fejlesztése

A Hajós Alfréd Terv évszázados hagyományokon alapuló célja az egyetemi sport presztízsének és beágyazottságának növelése. A kormányzati törekvésekkel összhangban a 2012/13-as tanévtől kezdődően a szabadidősport (tömegsport) és az egyetemi versenysport területén egyaránt jelentős fejlesztéseket kíván elindítani. A programok megvalósításához a meglévő szűkös források átstrukturálásán kívül bevonja a piaci szereplők támogatását a Tao-kedvezményen és szponzoráción keresztül az egyetemeken népszerű látvány-csapatsportágak (labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, vízilabda, jégkorong) esetében. Kezdeményezi az egészséges életmódhoz köthető intézményi szintű szabadidős sportolás és infrastruktúra-fejlesztés pályázati támogatását Európai Unió forrásból. Mindezek alapjaként a MOB és az EMMI oktatási és sport területeivel együttműködve megteremti a magyar és nemzetközi egyetemi élsport hazai sportéletbe való beillesztését és kommunikációját, továbbá a hallgatók számára a rendszeres testmozgásra ösztönző és azt hosszú távon működtetni képes feltételrendszert.

Hazai és nemzetközi versenysport

³ A londoni olimpiai győzelmek elnyerésének sorrendjében: Szilágyi Áron (ELTE, vívás), Gyurta Dániel (BKF, úszás), Berki Krisztián (EKF, torna), Dombi Rudolf (SE-TF, K2/1000), Kovács Katalin (SE-TF, K4/500), Szabó Gabriella (KRE, K4/500), Kozák Danuta (BCE, K4/500) és Risztov Éva (DE, úszás)

A Hajós Alfréd Terv a sportági szakszövetségekkel együttműködésben a Magyar Egyetemi-Főiskolai Országos Bajnokságok (MEFOB) **színvonalának emelésével és ahol lehet, bajnoki sorozatokká alakításával** el kívánja érni, hogy az intézmények számára a MEFOB-nak legyen tétje, presztízse, és magára vonja az egyetemi vezetők figyelmét. A sportági versenyrendszerekbe való beágyazással és megfelelő média-háttér biztosításával elérhető, hogy a MEFOB a magyar élsport kiemelkedő (és kvalifikáló) része legyen. **A legsikeresebb és legnépszerűbb 10-15 (elsősorban olimpiai és Universiade) sportág kiemelésével**, a támogatások koncentrálásával a versenyrendszer minősége és hatékonysága egyaránt növelhető.

A **kettős életpálya modell** kidolgozása és bevezetésének támogatása a versenysportolók egyetemi környezetbe történő beilleszkedését és ezzel együtt Magyarországon tartását kívánja elősegíteni, valamint azt, hogy a sportolók ne kerüljenek válaszfal elé sem a magas szintű sportolás és a tanulás között, sem a jobb külföldi anyagai lehetőségek miatt, továbbá, hogy sportkarrierjük befejezése után itthon kezdhessék el civil hivatásukat. Mindez magába foglalja a **sportösztöndíj-, és a felvételi többletpontok rendszerét, az egyéni és mentorált tanmenetek** kidolgozását, valamint a **kiemelt sportklubok egyetemhez kapcsolását**.

A magyar egyetemi sport hagyományosan legsikeresebb területe a **világversenyeken** (Universiadekon, Egyetemi Világbajnokságokon) **való részvétel**, az ott elért helyezések, továbbá a világversenyek magas színvonalú magyarországi megrendezése. Ez utóbbi tradíció kiemelkedő sikerei az 1935-ben Budapesten a Kormányzó megnyitójával megtartott Nyári Főiskolás Világjátékok és az 1965-ös Universiade. Ezt azóta számtalan nagyszabású egyetemi sportrendezvény követte, legutóbb 2010-ben a kettős magyar sikert hozó Kézilabda Egyetemi VB Nyíregyházán. Jelenleg is folynak az előkészületek az elnyert Egyetemi Karate EB-re (Budapest, 2013), az Egyetemi Birkózó VB-re (Pécs, 2014), és a MEFS pályázatot nyújtott be az Egyetemi Kosárlabda EB megrendezésére (Miskolc, 2015).

Mára az **Universiade az Olimpiai játékok után a világ második legnagyobb több sportágra kiterjedő sporteseményévé vált**. A Hajós Alfréd Terv úgy javasolja növelni a magyar felsőoktatási sport presztízst, hogy a múlt hagyományaiból merítve – alapos előkészítő munkát követően – felveti egy **2019-es vagy 2021-es Nyári Universiade megpályázását**. Egy méreteit és szakmai súlyát tekintve a sorban az Olimpia után következő világesemény felbecsülhetetlenül nagy lökést adna a hazai sportéletnek, nem csak az egyetemek, és nem csak az élsport szintjén, de nemzeti szinten is, akár egy magyar rendezésű Olimpia „főpróbájaként”.

Felsőoktatási szabadidősport

Hazánkban az aktívan sportolók aránya jelenleg nagyon alacsony, és ez az egyetemi-főiskolai korosztályban is alig érezhetően magasabb. A Hajós Alfréd Terv kiemelt feladatként fogalmazza meg a jelenleg még nem sportoló hallgatói tömegek elérését és megmozgatását. Ennek első lépése a néhány év múlva már a mindennapos testnevelésből érkező diákok átvezetése az élethosszig tartó önkéntes sportolásba. Az önként végzett rendszeres testmozgás ma még a többség számára ismeretlen, így szükséges egy 2-3 féléves kötelező sportfoglalkozás beiktatása az egyetemi évek elején. A szabadidősportot és egészségtudatos életmódot segítő, megújult tartalmú és formájú **testnevelés kritériumtárgyként történő bevezetésével** biztosítható, hogy minden hallgató találkozzon a sporttal, megérezze és megértse a sportos és egészséges életmód előnyeit, részévé válhasson egy sportközösségnek, továbbá lehetősége legyen legalább a rekreáció szintű testmozgásra.

A sportszakmailag hiteles „kedvcsinálással” párhuzamosan kell kiépíteni az egyetemi sport szervezeti kereteit. A hallgatók megmozgatásának kulcseleme egy **Sportiroda-hálózat** kialakítása (a felsőoktatási intézményekben jelenleg működő Karrier-irodák mintájára), amelynek célja, hogy a sportszervezés az intézmény egészében koordináltan, szakmai minőségbiztosítással, a hallgatók, a testnevelők, és az egyesületek tevékenységét összehangolva, valamint a sportingatlanok üzemeltetésével egyeztetve történjen. Nagyobb csoportok bevonásához – angolszász példákat

felhasználva – kétféle „befektetés” szükséges. Egyrészt az infrastruktúra kiépítése, másrészt a hosszútávon fenntartható sportolási lehetőségek és sportszolgáltatások beindítása. A sportszervezést illetően a kezdeti időszakban **pályázati rendszerben**, fokozatosan csökkenő **támogatással kell segíteni a helyi kezdeményezéseket**. A hatékonyságot az egységes, pl. a „megmozgatott hallgatói órák” arányában történő hozzájárulás biztosíthatja.

A hallgatói szabadidősport hosszú távú finanszírozása kizárólag több lábon álló rendszerben képzelhető el. Mind a nemzetközi gyakorlat, mind a hazai sportélet tapasztalatai azt mutatják, hogy az állam, a hallgató és az intézmény egyaránt részt kell vállaljon a működtetés fedezéséből. A központi támogatás kézenfekvő módja **az önálló hallgatói sportnormatíva bevezetése**. Ennek összege igazodhat **a hallgatók intézményi sporthozzájárulásának** javasolt 2.000 Ft/fő/év mértékéhez, ezzel egyben el is ismerte a közös teherviselés szükségességét. A felsőoktatási intézmény részesedése a sportinfrastruktúra üzemeltetése, amelynek használata az Nftv. rendelkezései szerint ingyenes, de legfeljebb az önköltség fele lehet a térítési díja. A fennmaradó rész az intézményt terheli. A HÖÖK-kal közös, valamennyi felsőoktatási intézményre kiterjedő **sportnépszerűsítő kampány (SportPont Program)** elindításával a hallgatók széleskörű elérését és a felsőoktatási sportéletbe történő bevonását kívánjuk elérni 2013-tól.

A felsőoktatási sport feltételrendszere

A hallgatói szabadidős- és versenysport működtetése és fenntarthatóságának feltétele a **minimálisan szükséges egyetemi sportinfrastruktúra** fejlesztéssel és felújítással történő **kialakítása**. A Hajós Alfréd Terv keretében még 2013-ban elkészül a felsőoktatási sportingatlan kataszter, ami világosan bemutatja a lehetőségeket és hiányosságokat. Ennek alapján, és az egyetemi sport kiemelt sportágainak meghatározásával **a konvergencia régiókban pályázati úton biztosíthatók a források**. Budapesten első sikerként könyvelhetjük el, hogy az újbudai sportkomplexum, a **Tüskecsarnok** befejezéséről és 2014-es megnyitásáról már kormányhatározat született, az egyetemi célú hasznosítás elsődlegessége egy központi kezelésű Budapesti Egyetemi Sportközpont lehetőségét vetíti előre.

Az egyetemi környezetben művelhető és a kormányzat részéről kiemelten támogatott sportágakkal szoros együttműködésben kell további forrásokat biztosítani, mind az egyetemi bajnokságok, mind pedig a szabadidős sportágválasztás támogatására. Amennyiben a Hajós Alfréd Terv javaslata szerint **a látvány-csapatsportágaknak nyújtott kedvezmények rendszerében az egyetemi sport önállóan megjelenik**, a finanszírozás hatékonyabbá tételéhez további jogszabályi módosítások szükségesek.

Az egyetemi sport Hajós Alfréd Tervben foglalt fejlesztése **a sportszakmai képzések fejlesztését is igényli**. Egyrészt a szabadidősportban tervezett igénynövekedés hozzáadódik a közoktatásban bevezetett mindennapos testnevelés szakemberszükségletéhez, másrészt a felnőtt korú amatőr sportolók sajátos edzésigényei és motiválása, harmadrészt az egészséges életmód oktatásának feladatai egyaránt a képzési rendszer egyes elemeinek bővítését és újragondolását teszik szükségessé. Ebben a körben kiemelt figyelmet kell fordítani a felsőoktatási sportoláson belül **a fogyatékkal élő és a hátrányos helyzetű hallgatók bekapcsolódásához szükséges fejlesztések támogatására**.

Külön forrásokat ugyan nem igényel, de a felsőoktatási intézmények elkötelezettségét és bekapcsolódását segíti egy „**Sportos egyetem**” cím kidolgozása és évenkénti odaítélése. Ennek kritériumai között megjelenik a hallgatók sportoltatásának mértéke, az egyetemi versenysportban való részvétel, az infrastrukturális háttér biztosítása. A „**Magyarország Legsportosabb Egyeteme**” kitüntető cím pedig a példamutató intézményi sportszervezői tevékenységért lenne adható, és ez egyben az egyetemek és főiskolák közötti rangsor kialakításában is helyet kaphat.

Az egyetemi sport szakmai programja 2013-2020

A felsőoktatási sport legfontosabb feladata az, hogy egészséges értelmiséget, egészségtudatos vezetőket adjon a magyar társadalomnak. Prevencióra, életmód tanácsadásra utoljára az egyetemi évek alatt van lehetőség szervezett keretek között. Ezután a hallgatók kilépnek a felnőtt életbe, maguk is gyermekeket nevelnek, vezető pozíciókból irányítják társaikat. Döntéshozóként, kisebb-nagyobb közösségek véleményformálóiként értékrendjüket terjesztik, ezért mások követendőnek, példaértékűnek tarthatják azt. Így a felsőoktatásból kikerülő fiatalok életmódja nagymértékben befolyásolja az egész társadalom életvitelét, egészségi állapotát.

Ugyanilyen fontos feladata az egyetemi-főiskolai sportnak, hogy a versenysportolókat és az élsportolókat is be tudjuk vonni az egyetemi közegbe, hiszen számukra éppen a tanulás nehezen megoldható az intenzív edzések és felkészülés mellett. Sokszor a magyar sport azért veszít el értékes sportolókat, mert a tanulást, a civil pályát látják biztosabbnak, vagy éppen fordítva, a sportolói pályafutás után szűkülnek be lehetőségeik a civil pályán felsőfokú végzettség hiányában.

A mai valós tények lehangolóak. Az aktívan sportoló egyetemi-főiskolai hallgatók aránya jelenleg nagyon alacsony. A fiatalok nagy része a középiskola elhagyása után kikerül az egészségügy látóköréből, majd a negyvenes éveikben jelennek meg csak ismételten, mikorra már kialakulnak a mozgáshiány és az egészségtelen életmód következtében fellépő krónikus betegségek. Ennek számos oka van. Az egyik, hogy az egyetemi korosztály a felnőtté válással járó szabadságnak köszönhetően, számos választási lehetőséggel szembesül, önállóan formálja életmódját, dönt szabadidejének eltöltéséről. Gyakran éppen a sport szorul ilyenkor a háttérbe, hiszen az egészségtelen életmód, a krónikus mozgáshiány következményei csak későbbi életszakaszban jelentkeznek, ezért a sport fontosságát is kevésbé érzékelik a fiatalok.

Az előbbieket erősítő tényező, hogy a sport általában nem szerepel központi témaként a felsőoktatási intézmények életében, a sportolás fontosságát hangsúlyozó figyelemfelkeltő események csak nagyon korlátozottan keltik fel a hallgatók érdeklődését. Pedig bizonyított, hogy a mozgásszegény életmód okai részben szemléletbeli hiányosságokra vezethetők vissza. E mellett a legtöbb felsőoktatási intézményben az elmúlt évek során a kötelező testnevelés féléveinek száma lecsökkent, a rendelkezésre álló források pedig beszűkültek. Az egyetlen hallgatói sportra fordítható keret, a sportnormatíva reálértéke folyamatosan csökken, és sok esetben megoldatlan a felhasználás sportszakmai ellenőrzése. Az utóbbi évek tapasztalatai alapján az is elmondható, ha egy intézménynek megszorításokhoz kell folyamodnia, a sport az első területek közé tartozik, amihez hozzányúl. További akadály, hogy nincs elérhető infrastruktúra, kevesen vannak és túlterheltek a megfelelő programokat szervező szakemberek. A forráshiánnyal küzdő egyetemi-főiskolai sportegyesületek (klubok) szintén nem tudnak megfelelő alapokat teremteni a széles tömegbázisú rekreációs sportoltatásnak és vonzó feltételeket kínálni az egyetemi versenysportolóknak. A nehéz anyagi háttér miatt kihívást jelent színvonalas amatőr versenyrendszerek életképes hosszú távú működtetése is, amely kulcsfontosságú lenne mind az egyetemi-főiskolai versenysport megerősítése, mind a hobbisportoló hallgatói bázis jelentős növelése szempontjából.

A felsőoktatás sportjának kívánt mértékű fejlesztéséhez a felsorolt problémák együttes és összehangolt megoldására és társadalmi szintű összefogásra van szükség. Ebben a kormányzat szereplőinek, a MOB Diák és egyetemi-főiskolai sportért felelős szakmai tagozatának, a MEFS-nek, az intézményeknek és egyesületeiknek, valamint maguknak a hallgatóknak egyaránt van feladata és felelőssége. A Hajós Alfréd Terv a közös útkereséshez és a közös cselekvéshez kíván tényleges projekterveket nyújtani.

A jövő sportolói az egyetemi versenysportban

/Kettős életpálya modell – Hajós Alfréd Sportösztöndíj, felvételi támogató rendszer, mentorálás. Hazai egyetemi versenysport: kiemelt MEFOB sportágak rendszere, amatőr egyetemi bajnokságok indítása a látvány-csapatsportágakban. Kiemelt sportágak – kiemelt klubok. Nemzetközi egyetemi versenysport: részvétel, válogatási és finanszírozási elvek, szervezés, magyar rendezésű Universiade./

A legjobb sportolók is tanulnak

Kettős életpálya modell

A legsikeresebb sportolók közül a közoktatást követően sokan hagynak fel a tanulással, vagy éppen fordítva, a sportot hagyják abba a felsőfokú tanulmányok megkezdéséért. Ha nincs jó javaslatunk az utánpótlás területén eredményeket elérő versenyzők életpályájának egyengetésére, a középiskola befejezésével a róluk való kettős (tanulás és sport) gondoskodás megszűnik. Ráadásul néhányan – e helyzet hatására – külföldön folytatják karrierjüket, gyakran elvesznek még az ország számára is. A Héraklész-programok tanulsága szerint 18 éves korban sok tehetséges és támogatott versenyző pályafutása sportszakmailag indokolatlanul megtörik, a lemorzsolódás ekkor a legjelentősebb. A kedvezőtlen folyamatok megállítása és megfordítása egy komplex program keretében lehetséges, amit a Sporttörvény „kettős életpálya modellként” ír elő⁴. A program célja az, hogy a legkiválóbb utánpótlás sportolókat megtartsa a sportnak, a tanulásnak és az országnak egyaránt.

Középiskolai tanulmányaikat befejezett tehetséges sportolók elérésében, versenyzők pályafutásának nyomon követésében, és felsőoktatási tanulmányok felé orientálásában a MOB tagozatában együttműködő Magyar Diáksport Szövetség (MDSz) segítheti a MEFS munkáját. Az MDSz diáksport-rendszerében sikeres sportolók adják az egyetemi sport bázisát, így a versenyzők elérhetőek lennének az egyetemi sport számára is. Mind a hazai, mind pedig a nemzetközi események idején egy létező adatbázis könnyebbé tenné mozgósításukat, nem kellene csupán a szövetségekre hagyatkozni a potenciális résztvevők felkutatásában. A program keretét másik oldalról az olimpiai kerettag versenyzők számára nyitva álló „MOB életút-program” adja, ami a legmagasabb szinten biztosítja és ösztönzi a tanulmányok folytatását.

A sportolói karrierpálya lehetővé – és nem utolsó sorban vonzóvá – teszi a továbbképzés és az élsport ötvözését, megtartva a legkiválóbbakat a magas szintű versenysport számára. Hatékonyan támogatja a felsőoktatási intézményekbe való bekerülést, biztosítja az intézményen belüli tanulástámogatást, segíti a sportolói karrier utáni elhelyezkedést. A kiemelkedő sporteredmények, az egyedi igények és elvárások a felsőoktatásban eltöltött idő alatt, majd az ezt követő egyedi élet- és munkatapasztalat mind különleges, az országot világviszonylatban is képviselni tudó, tudásukat hasznosítani képes kiváló embereket eredményeznek. A sportági szövetségek egyre nagyobb számban ismerik fel a sportolók számára a felsőoktatásban rejlő lehetőségeket, ösztönzik és támogatják legtehetségesebb versenyzőik felsőoktatási tanulmányait. A felsőoktatási intézmények számára fontos a hallgatók toborzása, az intézmény vonzóvá tétele. Az ismert, sikeres sportolók növelik az intézmények hírnevét, vonzerejét, ezért érdekük a sport területén egyértelműen megfogalmazódott igényt kielégíteni, befogadni a sportoló hallgatókat.

Hajós Alfréd Sportösztöndíj

A magyar felsőoktatásban közel másfél ezer hallgató kiemelkedő tanulmányi munkáját Köztársasági ösztöndíjjal ismerjük el. Hasonlóan, szükséges a kiemelkedő sportteljesítményt nyújtó hallgatók támogatása is. A kettős életpálya modell elemei közül ezért első helyen kell említeni az érintettek körét is kijelölő felsőoktatási „Hajós Alfréd Sportösztöndíjat”, mely a MOB Életút

⁴ Az Stv. 38. § (8) bekezdése b) pontja szerint a diák-hallgatói sport területén a MOB támogatja a sportolói karrier (életút) program bevezetését, működését.

Programjához illeszkedik és a támogatott kört bővíti ki. A sportolói ösztöndíj címzettjei – a Héraklész Csillag Program résztvevői számából kiindulva – felfutó rendszerben 4-500 főre becsülhetők. A támogatás feltétele kettős; egyfelől a sportszakmai sikerességet, a felkészülésben való részvételt és a potenciális eredményeket a MOB és az adott sportág tudja megítélni, másrészt kreditekben kifejezhető tanulmányi munkát kell előírni, amit a felsőoktatási intézmények tudnak igazolni. Az ösztöndíj összegének meghatározásakor az adott életkorhoz, illetve más sportösztöndíjakhoz kell illeszkedni, az állami költségvetés lehetőségeit mindenkor figyelembe véve.

Felvételi támogató rendszer

Az MDSz-szel együttműködve már a közoktatásban meg kell kezdeni a tehetséges sportolók tanulmányainak felkarolását. Ennek egyik módja, ha maga a közoktatási intézmény speciális sportiskolaként készül fel erre, épít ki kapcsolatokat a felsőoktatás felé, és nyújt teljes vertikumú életpályát már a sportolás kezdetétől. (Ilyen kiemelkedő kezdeményezés az Újbudai Grosics Gyula Iskola). Általánosságban azonban a kiváló utánpótlás-sportolók különböző iskolákból fognak kikerülni, így egy mindenki számára elérhető támogatási rendszert kell felállítani.

A felsőoktatásba való bekerülés első lépése a tanulók felkészítése a felvételre. Ez egy olyan komplex programot igényel, amely az egyetemekkel és főiskolákkal közösen a kiválasztott és erre bejelentkező sportolók számára érettségi-felvételi előkészítőket szervez és finanszíroz. Hasonlóképp fontos, hogy a napi tanulásból a sport miatt némiképp kiszoruló diákok nyelvi felkészítésére is legyen lehetőség, hiszen ma már a nyelvtudás a továbblépés elengedhetetlen feltétele. A magyar sport és a felsőoktatás sportjának érdeke is azt kívánja, hogy a tehetséges, nemzetközileg is elismert sportolóink lehetőség szerint piacképes diplomához jussanak sportpályafutásuk végéig, így a továbbtanulás területeinek kiválasztásában is segíteni kell őket.

A támogató rendszer a felsőoktatási intézményekbe való bekerülést, a kiemelkedő nemzetközi és hazai eredményekkel rendelkezők esetében a felvételi rendszerhez illeszkedő sportért kapott többletpontokkal, egyes esetekben felvételi mentességgel honorálja. A kimagasló sportteljesítményért járó többletpontok rendszerét úgy kell megújítani, hogy az kellő számú sportolónak nyújtson a bejutást ténylegesen segítő elismerést. A kiemelkedő sportteljesítményt nyújtó sportolókat az éves szinten járulékos forrásból egy úgy nevezett sportolói kvóta elkülönítésével célszerű felvenni. Ez a becsülhetően 0,5-1,0%-ot kitevő számú hallgató részére meghatározott időszakra részben vagy egészben térítésmentes képzést, magyar állami (rész)ösztöndíjat biztosítana a sportteljesítmények elismeréseként. A megállapítható létszámokat célszerű a felsőoktatási intézmények között a sportolói jelentkezések arányában elosztani.

Mentorálás

Napjaink hazai felsőoktatási rendszere nem alkalmas az élsportolók zavartalan, minden igényt kielégítő pályafutásának kielégítésére. A követelmények szintjének megtartása mellett azok teljesítéséhez a sportolóknak több megértő rugalmasságra, sportolói kötelezettségeikhez illeszkedő tanulmányi feltételekre, tanácsadásra van szükségük. A felsőoktatási intézmények, hatóságok, sportszervezetek és a munkaerőpiac szoros együttműködésével alakítható olyan tanulási környezet, mely pozitív változást hozhat ezen a területen.

A sportolóbarát felsőoktatás megteremtése mind intézményi, mind pedig országos szinten fontos. A felsőoktatási intézmények nyitottá kell, hogy váljanak a szükséges változtatásokra, meg kell teremteniük a fejlesztéshez szükséges feltételeket, biztosítaniuk kell a képzett szakembereket a feladatok ellátásához. Az egyes intézményekben részterületeken működő jó példák segíthetik a rendszer általános elterjedését. A távoktatás, az e-learning fejlesztése kis befektetéssel komoly eredményeket hozhat. Egyéni tanrend, egyéni vizsgarend bevezetése, a tanulmányi költségek csökkentése vagy elengedése és a mentorálás kiváló eszközei lehetnek a célok elérésének.

A mentorálás nem érhet véget a tanulmányok lezárultával. Az élsportolók helyzete a munkaerőpiacon napjainkban nem mondható jónak. A vállalatok jelentős része alkalmazottaik

felvételénél a vállalati stratégián alapuló feltételrendszert vesz alapul, amely nem tartalmaz olyan egyedi elemeket, amelyek egy élsportoló életében meghatározóak. Nem ismerik, és ez által nem is használják ki a képzett élsportolók alkalmazásában rejlő lehetőségeket. A helyzet javításához erősíteni kell a kapcsolatokat a munkaerőpiac és a kettős életpálya modell többi szereplője között, kiemelten kezelve az oktatási területet. A sportról, élsportolókról pozitív képet kell kialakítani, vonzóvá tenni a sportolói múltat a munkaerőpiacon. Ebben az intézményi sportirodák és karrierközpontok együttműködése nyújthat hatékony segítséget.

Hazai felsőoktatási versenysport

Kiemelt MEFOB sportágak rendszere

A Magyar Egyetemi-Főiskolai Országos Bajnokságok (MEFOB) sportági versenyek kialakításában és szakmai irányításában a MEFS partnerei az adott sportági szakszövetségek, a megvalósítás az intézmények és sportegyesületek közös munkája. Az egyetemi-főiskolai országos bajnokság célja, hogy eldöntse a bajnoki címeket, népszerűsítse a sportágakat, és elősegítse a nemzetközi felsőoktatási (a Nemzetközi- és az Európai Egyetemi Sportszövetség, a FISU és az EUSA) versenyekre történő kiválasztást. Az országos bajnokságok rendszerét kiegészítve Egyetemi - Főiskolai Magyar Kupák megszervezésére is lehetőséget kell biztosítani, elsősorban a MEFOB-ok minőségi szintjét a későbbiekben elérni kívánó feltörekvő sportágakban.

A Hajós Alfréd Terv központi célkitűzésként fogalmazza meg a MEFOB-ok színvonalának emelését, az adott sportág legjobbjainak (válogatottak, utánpótlás kerettagok) bevonását, a sportági kvalifikációs és versenyrendszerbe illesztését. Az események megszervezésének fontos szempontja a népszerűsítés, ennek érdekében a sportág kiválóságainak meghívásával, a média megnyerésével és munkájának kiszolgálásával, továbbá hosszabb távon a szurkolói bázis kiépítésével kell biztosítani a széles körű megjelenést. Ahol a sportág sajátosságai megengedik, elő kell segíteni az országos bajnoki kategória mellett az amatőrök részvételét és díjazását is. Mindezek alapján az érintett szakszövetségekkel közösen, sportáganként szükséges kidolgozni az egyes MEFOB-ok fejlesztési tervét.

A szakszövetségek bevonásával kell kialakítani a legsikeresebb és legnépszerűbb 10-15 sportág kiemelt rendszerét (elsősorban Universiade és Olimpiai sportágak), és ehhez kapcsolódóan kell koncentráltabbá tenni a támogatásokat. El kell érni, hogy az egyetemi-főiskolai sportegyesületek minél nagyobb számban képesek legyenek az anyaintézmény hallgatóiból magas színvonalat képviselő csapatok felkészítésére és kiállítására. A látvány-csapatsportágak esetében elő kell segíteni, hogy az egyesületek maximálisan ki tudják használni a Tao-kedvezményrel nyújtott támogatásokban rejlő lehetőségeket. A diáksportban eredményes versenyzők integrálását, MEFOB-okon történő részvételük biztosítását már felsőoktatási tanulmányaik megkezdése előtt biztosítani szükséges. A MEFOB-ok színvonalának emelésével és a médianyilvánosság megteremtésével el kell érni a piaci támogatók megjelenését.

A MEFOB-ok sikeres fejlesztéséhez szükség van az érintett sportági szakszövetségek felsőoktatási sport iránti elkötelezettségére, a sportági referensek összekötő szerepének erősítésére, az egyetemeken és egyetemi klubokban dolgozó motivált szakembergárdára. A MEFS szervezetrendszerébe most szorosabban bekapcsolódó sportkluboknak – a sport-tanszékekkel együttműködve – kell felvállalniuk, hogy a legtehetségesebb versenyző hallgatók számára biztosítják a felkészülést és a szakmai háttérrel. A Sporttörvényben meghatározott kiemelt sportegyesületi kör kialakításánál az egyetemi sportot is nevesíteni, illetve ezen keresztül támogatni szükséges.

Bajnokságok indítása a látvány-csapatsportágakban

A látvány-csapatsportágak (labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, vízilabda, jégkorong) esetében kiemelt cél amatőr egyetemi bajnokságok elindítása Tao-támogatásból a szakszövetségekkel szoros

együttműködésben. A tervezett egyetemi bajnokságokat is úgy kell megalapozni, hogy majd Tao-támogatás nélkül is fenntarthatóak legyenek. A tervezéshez, fejlesztésekhez mintául szolgálhat a 2012/2013 tanévtől induló Kosárlabda MEFOB, mely a MEFS és az Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége (MKOSz) együttműködése révén öltött végleges formát. Kiemelkedő eredmények elérését tenné lehetővé, ha az egyetemi sport külön soron jelenne meg a látvány csapatsportágak támogatási rendszerében.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a jól működő egyetemi sport az egyik fontos közösségépítő és identitás-képző eszköz, amelyen keresztül a fiatalok intézményükkel, városukkal, országukkal azonosulhatnak. A csapatsportágak nem csak nagy tömegeket képesek megmozgatni, de szinte ez az egyetlen terület, ahol a szurkolás, a „saját csapatért” való lelkesedés élménye is elérhető. Ahhoz, hogy a látvány-csapatsportok az egyetemek és főiskolák sportéletének középpontjába kerülhessenek, mindenképpen szükséges a rendszer kiépülését kedvezményes támogatási konstrukcióval is segíteni.

Minőségi egyetemi sportklubok országos rendszere

A felsőoktatási intézmények sportegyesületei nagyon eltérő színvonalon működnek. Elsődlegesen a nagy egyetemek, illetve a sportszakos képzést végző egyetemek, főiskolák sportegyesületeire, mint bázisintézményekre lehet alapozni az egyetemi sport fejlesztését. Ezek működése hosszabb távon is stabilnak tekinthető, általában 5-15 szakosztályban foglalkoztatnak hallgatókat, öreg-diákokat (alumnusokat), de más sportolókat is.

Jelenleg a felsőoktatási intézményekben tanuló élsportolók többsége nem az egyetemi klubokban folytatja tevékenységét, nem a sport révén kötődnek a felsőoktatáshoz. Az egyetemi klubok többsége nem képes az anyaintézmény hallgatóiból magas színvonalat képviselő csapatok kiállítására. A Hajós Alfréd Terv célja, hogy a következő néhány évben legalább öt nagy egyetemi városban megvalósuljon a kiemelkedő minőségű műhelymunka és szakmai stáb feltételeinek a megteremtése az élsportot művelő egyesületekben. Az intézmények és sportági szövetségek érdekeltté tételével, az eredményesség támogatásával fejleszthető az egyetemi egyesületi sport.

Az egyetemi-főiskolai egyesületek sajátossága, hogy többnyire még rendelkeznek az eredményes sportolás tárgyi-személyi- szakmai-létesítményi feltételeivel, megfelelő létszámú és minőségű hallgató-versenyzői gárdával, valamint alkalmas szervezeti keretekkel és szervezői képességekkel. Ahol a feltételrendszer az utóbbi időben jelentősen leromlott, ott is rövid időn belül újra teremthető, hiszen a tapasztalatok szerint ezek a sportklubok általában kétszer-háromszor kisebb ráfordítással tudnak azonos teljesítményt produkálni, mint más társadalmi sportegyesületek. Alapvető kívánalom, hogy az intézmény vezetése magas szinten vegyen részt a sportegyesület irányításában, kapcsolódjon a sportegyesület az intézményhez, térítésmentesen használhassa teljes körben az infrastruktúrát (fedett és szabadtéri létesítmények, adminisztráció) és együttműködési megállapodás alapján kapjon intézményi támogatást.

Nemzetközi egyetemi versenysport

A magyar egyetemi sport hagyományosan legsikeresebb területe a világversenyeken (Téli és Nyári Universiadékon, Egyetemi Világbajnokságokon) való részvétel, az ott elért helyezések, valamint világversenyek magas színvonalú magyarországi megrendezése. E mellett a MEFS a nemzetközi egyetemi sportszervezetekben, a FISU-ban (Nemzetközi Egyetemi Sportszövetség – Fédération Internationale du Sport Universitaire) és az EUSA-ban (Európai Egyetemi Sportszövetség – European University Sports Association) is jelentős sportdiplomáciai tevékenységet végez, összesen hét nemzetközi képviselőjével. A magyar felsőoktatási sportdiplomácia térnyerésének további javításához – a pozíciók megtartásán túl – kitűzött cél lehet a FISU-ban és az EUSA-ban Végrehajtó Bizottsági tagság elnyerése.

Részvétel a nemzetközi egyetemi sporteseményeken

A Sporttörvény és a MOB alapszabálya értelmében a MEFS feladata a sportági szövetségekkel és a MOB-bal együttműködve a kiemelt nemzetközi sportrendezvényeken (Universiadék, Egyetemi Világ- és Európa-bajnokságok) a magyar részvétel előkészítése, a válogatási elvek kidolgozása, a kiutazás lebonyolítása.

Nemzetközi szinten elfogadott vélemény, hogy az Universiadékon való részvétel és eredményesség nagy lépés az olimpiai részvétel irányába a sportolók számára. Az Universiadék két évente történő megrendezése egyre több sportágban ad lehetőséget az olimpiai kvalifikáció elnyerésére, a felnőtt világeseményekkel azonos rangú megmérettetésre, tehetséges versenyzők számára tapasztalatszerzésre, a későbbi olimpiai részvételre való felkészülésre. Az elmúlt években a sportági szakszövetségek kezdik felismerni a felsőoktatási sportban rejlő lehetőségeket, hiszen az évről évre javuló eredmények igazolják ennek fontosságát. Ugyanakkor a valós lehetőségek sokkal nagyobbak mind a sportágak számát, mind az élvonalbeli versenyzők részvétele és az elért eredmények tekintetében is.

Az Universiadékon és a világbajnokságokon elért sikerek számának növelése érdekében érdekeltté kell tenni a szakszövetségeket is, hogy az élvonalbeli fiatal tehetségeket kvalifikálják a világversenyekre. Erősíteni szükséges az egészségügyi háttérrel és a mentális felkészítést, ami a biztonságos és eredményes szereplést szolgálja. Az egyetemi sport súlyának növelése érdekében az elért eredmények világkupa versenyekkel azonos mértékben történő elismerése, elismertetése érdekében kell fellépni mind itthon, mind a nemzetközi sportdiplomáciában.

Az Universiadékon és a világbajnokságokon való részvételtől a MEFS, mint koordináló szerv, a sportági szövetségek szakmai javaslata és indoklása alapján anyagi lehetőségei függvényében dönt. A sportági szövetségekkel történő egyeztetések során elsődleges szempont az ország hírnevét erősítő eredményesség és publicitás, de figyelembe kell venni a korábbi évek megállapodásait, a sportág sajátosságait, hazai és nemzetközi helyzetét, az érintett szövetség fejlesztési terveit, azokban az egyetemi sport szerepét, fontosságát. A finanszírozásban jelentős szerepet játszik az érintett szövetség hozzájárulása az egyetemi sporthoz, beleértve a hazai és nemzetközi versenyszervezést és versenyeztetést, edzőtáborokat és felkészítést. A FISU által támasztott alapkövetelmények (állampolgárság, 18-28 közötti életkor, hallgatói jogviszony) mellett fontos meghatározni a szakszövetségek együttműködésével a sportolók eredményességét jutalmazó válogatási és finanszírozási elveket, melyek elősegítik a kiemelkedő magyar szereplés esélyét. Így biztosítható, hogy az érintett sportágokban a legeredményesebb egyetemista-főiskolai hallgatók képviseljék hazánkat a világeseményeken.

Az EUSA által rendezett Egyetemi Európa-bajnokságok (EB) esetében nem válogatottak, hanem intézményi csapatok nevezhetnek. Azonban itt is egyre erőteljesebb az igény, hogy a magyar bajnokságok legjobb csapatai induljanak. Saját költségén bármelyik intézmény jelentkezhetsz, azonban az EUSA a nevezések elbírálásánál figyelembe veszi eredményességüket. Megfontolandó, hogy a Tao-támogatásból finanszírozott egyetemi bajnokságok esetében a győztes kijuttatása egy egyetemi EB-re erős motiváló erővel bír, és javítja a részvételi hajlandóságot.

Nemzetközi egyetemi sportesemények szervezése

A nemzetközi elismertség fenntartásának záloga az elmúlt két évtized sikeres hazai rendezésű egyetemi világbajnokságok sorának folytatása. E mellett 2013-ban az Egyetemi Európa-bajnokságok rendezőinek sorában is megjelenik hazánk a karate sportágban. Az egyetemi világbajnokságok esetében a FISU-hoz, az egyetemi Európa-bajnokságok esetében az EUSA-hoz kell benyújtani a pályázatot a MEFS-en keresztül. A MEFS bármely sportágban támogatja pályázat benyújtását, ahol a szakszövetség és egy rendezésben nemzetközi tapasztalattal rendelkező sportegyesület vállalja a világesemény megrendezéséhez szükséges szakmai és anyagi háttér biztosítását egy felsőoktatási intézmény partneri együttműködésével. A MEFS nemzetközi szinten kiáll a benyújtott pályázatok mellett az érintett nemzetközi kiíró szervezetnél. A MEFS kitűzött célja, hogy két évente legalább egy egyetemi világeseményt hazánk rendezzen meg. A

magyarországi egyetemi világesemények kommunikációjára különösen nagy figyelmet szükséges fordítani, hiszen nagyban hozzájárulhatnak hazánk pozitív megítélésének nemzetközi megerősítéséhez, illetve újabb támogatók megnyeréséhez az egyetemi sport számára.

Ha az egyetemi és a magyar sport távlati célkitűzéseit vesszük figyelembe, akkor – az átgondolt és alapos előkészítő munkát már most megkezdve – felvethető egy 2019-es, vagy 2021-es Nyári Universiade megpályázása. Egy méreteit és szakmai súlyát tekintve a sorban az Olimpia után következő világesemény újbóli megrendezése – 1965-ben már rendezett Magyarország Universiadet – felbecsülhetetlenül nagy lökést adna a hazai sportéletnek. Ennek érdekében különösen fontos lesz, hogy a 2014-es magyarországi Egyetemi Birkózó Világbajnokság után 2016-ban és 2018-ban is a FISU által jegyzett világbajnokságokat hozzunk hazánkba előkészületi, referencia eseményekként.

Nyári Universiade Magyarországon

A Nemzetközi Egyetemi Sportszövetség, a FISU által két évente, a páratlan években szervezett Universiadékon 18–25 sportágban 150–160 részt vevő ország 10–12 ezer sportolója akkreditálja magát. Az Universiade rendezés az Olimpia „előcsarnoka”. A Hajós Alfréd Terv kiemelt feladata olyan célok kitűzése, amelyek az egyetemi sport egészére hatást gyakorolnak. Magyarországon mind a felsőoktatás sportja, mind pedig a szabadidősport jelentős ösztönzésre szorul, amihez kiváló és kiemelkedő eszköz a 2019-es vagy 2021-es Universiade rendezésének megpályázása, illetve siker esetén annak lebonyolítása.

A pályázat előkészítésével kezdődően az esemény lezárásáig az Universiade eszmeisége – az elme és test kiválóságának egysége – határozza meg minden fórumon Magyarország és a magyarság jövőképét. A turizmus és idegenforgalom szempontjából fontos, hogy a 10–12 000 résztvevőn kívül további 80–100 ezer fő látogató érkezése is várható. A sportlétesítmények régóta tervezett korszerűsítése, egyes városrészek rehabilitációja, a már folyamatban lévő, vagy a közeljövőben felépítendő új létesítmények mind a magyar sport, mind a rendezvénynek otthont adó település számára hosszútávon fenntartható fejlesztési lehetőséget kínál. A 2013–2019 időszakban az elengedhetetlen beruházások munkahelyeket teremtenek, segítik az építőipar, a közlekedés és a telekommunikáció hazai fejlődését. A kivitelezéshez nélkülözhetetlen a magántőke bevonása. Várható a sportcélú szponzoráció növekedése, hiszen egyre többen kívánnak részévé válni az eseménynek.

Az Universiade az olimpia után a második legnagyobb soksportos rendezvény, így médiajelenléte nemzetközi szinten is meghatározó. Ráadásul az adott időszakban más világgraszoló sportesemény nem kerül megrendezésre, így a világ figyelme a rendező országra, városra irányul. A FISU együttműködési megállapodást kötött az Eurosport TV csatornával, amely az olimpiai játékokat is közvetíti. A nemzetközi csatornákon kívül az Universiadén részt vevő országok saját médiumai is beszámolnak az eseményről, így a játékok alatt Magyarország nemzetközi szinten jutna nyilvánossághoz. Ez nem csak a magyar sportélet presztízsét emelné, hanem lehetőséget adna hazánk látványos bemutatására, országgép-építésre is.

Az Universiade kapcsán jó lehetőség számunkra, hogy olyan emberi értékeket tűzzünk a zászlónkra, melyek mögé minden nemzet odaáll, majd összekötik azt később Magyarország nevével, és pozitív üzenetként hirdetik azt tovább. Ilyen plusz érték lehet a parasport beemelése, mely opcionális sportágként jelenhetne meg az eseményen, egyedülállóként az Universiadék eddigi történetében. Ezzel az esélyegyenlőség és az előítéletek elleni küzdelem témái köré látványos és hiteles médiakampány építhető. Hasonlóan – és szinte már kötelező elemként – bevonható a környezetvédelem is, melyen keresztül az ökoturizmus, a tudatos és egészséges életmód, a magyarországi gyógyturizmus lesz megjeleníthető. Természetesen a fő üzenet végleges kiválasztása komoly előkészületi munkát, háttér-kutatásokat, szakmai egyeztetéseket igényel.

Mindenki sportja – az egészséges életmód alapja

/Kiemelt sportágak fejlesztésének támogatása; Testnevelés, mint kritériumtárgy bevezetése; Önálló sportnormatíva és hallgatói sporthozzájárulás; Országos sportnépszerűsítő egyetemi kampány (SportPont Program); Egyetemistákkal az egészséges életmódért (TÁMOP-program); Sportiroda-hálózat program; Egyetemi sportportál – sportoló hallgatói adatbázis; Helyi egészségfejlesztő sportprogramok támogatása; Presztízküzdelmek; Sportszakos képzések fejlesztése; Határon átnyúló kapcsolatok; Fogyatékkal élő hallgatók bekapcsolása az egyetemi sportba/

A legjobb tanulók is sportolnak

Az egyetemi szabadidősport alapfeltételei

A szabadidősport tömegbázisának megteremtéséhez szükséges néhány alapvető célfeladat megvalósítása. Ide tartozik a legnépszerűbb – tömegesítésre leginkább alkalmas – sportágak kiemelt támogatási rendszerének kidolgozása, a rendszeres testnevelés jogszabály szintű előírása, a sportot koordináló intézményi egységek (sportiroda hálózat) létrehozása a felsőoktatási intézményekben, a sportszakos képzések fejlesztése, valamint héttér-forrásként az önálló sportnormatíva bevezetése.

Legnépszerűbb sportágak kiemelt támogatása

A Hajós Alfréd Terv szabadidősport terén elsősorban azoknak a sportágaknak a kiemelt támogatását, fejlesztését helyezi előtérbe, amelyek lehetővé teszik nagy tömegek megmozgatását. Így várhatóan elérhetőek olyan hallgatói rétegek is, amelyek korábban nem sportoltak rendszeresen. A sportszakmai tapasztalatok szerint a hallgatók megmozgatására legalkalmasabb és leggyakoribb egyéni mozgásformák az alacsony intenzitású és mindenki számára elérhető sportok. Kitűnő példái ennek az aerobik, a különböző fitness programok (pl. spinning, kettlebell/TRX), a kocogás, az úzás, kerékpározás, falmászás, természetjárás és a tánc. Csapatsportágak estében a futsal, a kosárlabda, röplabda és a floorball került az utóbbi időszak legnépszerűbb sportágai közé.

A szabadidősport fejlesztésénél azok a sportágak kapnak kiemelt figyelmet és támogatást, amelyekkel jelentős tömegbázist lehet elérni. A különböző pályázatok elbírálásánál a szempontrendszerben kiemelt szerepet kap a várható részvételi létszám, a sportolás rendszeressége és a program hosszú távú fenntarthatósága, a részvételi létszám bővítésének lehetősége. A Hajós Alfréd Terv a finanszírozáson túl szakmai programok, képzések szervezésével, a jó gyakorlat és tapasztalatok megosztásával is segíteni kívánja az egyetemi tömegsport szervezésében részt vevő sportvezetők, oktatók és hallgatók képzését szakmai együttműködő partnerei bevonásával.

Testnevelés, mint kritériumtárgy

Társadalmi érdek, hogy minden életszakaszban biztosítva legyenek a megfelelő feltételek és a lehetőség a sportolásra. A mindennapos testnevelés iskolai rendszerét ma még nem követi a felsőoktatás a rendszeres sportolás biztosításával. A közoktatásból kikerült fiatalokat át kell vezetni a sportos életmódba, amelynek első eleme a 2-4 féléven át tartó, legalább heti egy alkalommal kötelező szervezett egyetemi sporttevékenység. A kötelező sportfoglalkozás keretében a felsőoktatási intézmény feladata megismertetni és megszerettetni a hallgatókkal az egészséges életmód alapelveit, és ezen belül kiemelten a rendszeres testmozgás egészségmegőrző és fejlesztő szerepét. A kötelező sportolás félévei alatt a hallgatóknak el kell kezdeniük a rendszeres testedzést, ki kell alakítaniuk saját sportolási szokásaikat és meg kell ismerniük a sportolásuk lehetséges kereteit.

A kötelező sportolás féléveiben a testnevelés kritériumtárgy elvégzése a félév teljesítésének kötelező része. A MEFS elképzelései szerint a hallgatók szabadon választhatnak az egyetemi foglalkozások, az egyetemi sportklub csapatai, és az egyetemmel szerződött sportvállalkozások kínálatából. A saját infrastruktúrán a testnevelés és az egyetemi klub szolgáltatásai ingyenesek, a szerződött sportvállalkozásokért fizetni kell. Nehezen megkerülhető kérdés, hogy az állami intézmények központi támogatási szerződése nem nevesítik az egyetemi sport biztosítását, így

ennek forrásoldala a mindenkori intézményi költségvetési helyzet függvénye. Megfelelő fedezet hiányában az intézményi sportélet, egészségkultúra törvénytörően leépül.

Az állami (nem művészeti) egyetemek és főiskolák körében csaknem valamennyi képzés esetén ma is kötelező legalább 2 félév testnevelés, azaz a tárgyi és személyi feltételek már induláskor rendelkezésre állnak. A részletes tematika, módszertan, követelményrendszer és működési modell kidolgozása a sportszakma feladata, de elsődleges szempont kell, hogy legyen a sportolás megszerettetése és a sportszervező partnerek széles körű bevonása.

A sportolási kötelezettség teljesítését követő hosszabb távú cél az, hogy a hallgatók a képzés teljes időtartama alatt önkéntesen sportoljanak. A kötelezőség előírása inkább visszavetné a motiváltságot, akár kifejezetten ellentétes érzelmeket is szülhetne. A MEFS javaslata az, hogy részletes kritériumrendszer alapján, egy többlépcsős folyamat részeként meg lehessen szerezni a „Sportos Egyetem” címet, ami az erre vállalkozó, és a feltételeket teljesítő intézmények elismerését jelenti. A legjobbak megtalálásával ez egyben a tapasztalatok továbbadását is szolgálja, a legjobb megoldások kiválaszthatók és elterjeszthetők.

Sportiroda-hálózat program

Az Nftv. 11. § (2) pontja szerint „a felsőoktatási intézménynek az alaptevékenységéhez igazodóan biztosítani kell egészségfejlesztést is beleértve a rendszeres testmozgás és sporttevékenység megszervezését”. Ahhoz, hogy az egyetemek és főiskolák ennek a törvényi követelménynek megfeleljenek, az infrastrukturális keretek mellett a személyi és szervezési feltételeket is meg kell teremteniük. Ez az egyetemi sportszervezői rendszer átalakítását és új alapokra helyezését jelenti.

A Sportiroda-hálózat program célja, hogy a Karrieriroda-projektet példaként követve egy olyan átlátható, ellenőrizhető és számon kérhető szervezeti egységet hozzon létre minden intézményen belül, amely szervezi, összefogja, koordinálja a hallgatói sporttevékenység szervezésében érintett szervezetek, a sportszakmai képzésért felelős tanszék, sportegyesület, hallgatói önkormányzat munkáját. A program a sportirodák felállítását és elindulásukat támogatja, a hosszú távú fenntarthatóságot már önmaguknak kell megtervezni és biztosítani. A programban való részvételnek tehát feltétele egy legalább 3-5 éves működési terv elkészítése, amely legfeljebb az első 3 évre tervezhet a projekt külső támogatásával.

A sportirodák operatív szervezetként az intézményi sportszervezés koordinátorai, így sokrétű feladatkör ellátásáért lesznek felelősek. Ide tartozik intézményi és intézmények közötti sportprogramok szervezése, az országos egyetemi-főiskolai sporteseményeken (pl. MEFOB, amatőr versenysport események) történő intézményi részvétel biztosítása, külső sportszolgáltatók bevonása, pályázatok monitorozása, lebonyolítása, támogatói és kommunikációs kapcsolatok építése. E mellett kapcsolatot tartanak és építenek a kari hallgatói sportszervezőkkel, az intézmény sportszakmai szervezetével, a sportlétesítmény-üzemeltetővel; a MEFS-sel és más egyetemek sportközpontjaival.

A megvalósítás során a felsőoktatási intézmények pályázat útján alakíthatnak ki szervezeti egységet. Az első körben javasolt állami intézmények számára összesen 7–800 millió Ft-os támogatás szükséges. A forrás megteremtését a Karrierirodákhoz hasonlóan EU-s forrásokból (Regionális Operatív Programok, TÁMOP) tartjuk megvalósíthatónak. A következő EU-s (2014–2020) költségvetési időszakban a sport, mint „hivatalos” támogatási cél is megjelenik. Olyan forrásokat kíván biztosítani az intézmények számára, amelyből mind a sportszolgáltatások kedvezményes biztosítása, mind az ezt működtető szervezeti egység létrehozása megvalósítható lesz.

Az egyetemi sportélet alapfeltételeinek megteremtése csak akkor indulhat el, ha még a most kifutó tervezési időszakban megjelenik ez a támogatási terület, mind a konvergencia-régióban, mind pedig a közép-magyarországi térségben. Ez nem csak a sportos életmód kötelező bevezetéséhez és

feltételeinek biztosításához, de a meglévő infrastruktúra hatékony kihasználásához is nélkülözhetetlen feltétel.

Sportszakmai képzések fejlesztése

A hallgatók intézményi (általános, órarendi vagy szakosított néven futó) testnevelése erősen veszített pozíciójából mind terjedelmében, mind a szakmai-személyi háttérrel illetően. A felsőoktatásban a minimális elvárás a legalább 2–3 féléves alapképzési testnevelés előírása. A testnevelő képzés kiegészítéseként szükséges a rendszeres testmozgáshoz kapcsolódóan olyan rekreáció-szervezői és sportszervezői képzések elindítása, olyan szakemberek képzése, illetve intézményi testnevelők vagy sportszervezők olyan irányú továbbképzése, hogy alkalmasak legyenek egyaránt kis és nagy létszámú szabadidősport rendezvények, amatőr egyetemi sportversenyek előkészítésére és teljes körű lebonyolításának koordinálására, felkészülten és rugalmasan tudják kezelni a modern hallgatói igényeket, minél több sportág amatőr szintű szabályait és igényeit illetően legyenek tájékozottak. E célok 3–5 éven belül történő eléréséhez támogatni kell a sportszakember-képzés fejlesztését és az ehhez szükséges módszertani fejlesztést.

A közoktatásban tervezett mindennapos testnevelés bevezetése a testnevelő tanárképzés jelentős erősítését, a felvehető kontingens komoly emelését, a képző intézmények szakmai és sportbeli megerősítését követelik. Dinamikus fejlesztési irányok megnyitásához meg kell nyerni a fiatal sportértelmiség aktivitását, ezért a sportágak fiatal sportértelmiségét, a leendő sportdiplomátokat és sportmenedzsereket be kell vonni a munkába, kiemelten támaszkodva a sportszakember-képzést végző intézmények tanáira, diákjaira.

Önálló sportnormatíva és hallgatói sporthozzájárulás

Az egyetemi sportinfrastruktúra üzemeltetéséhez és a hallgatói sportélet szervezésének költségeihez az intézményeknek, az államnak és a hallgatóknak egyaránt hozzá kell járulniuk. Az Nftv. előírásainak teljesítéséhez – a sportiroda-hálózat rendszerén keresztül – forrást kell biztosítani a mindennapos sportoláshoz. Az alapfeltételek biztosítását szolgáló fejlesztéseken kívül a működtetés fedezetét is elő kell teremteni. Az angolszász gyakorlathoz hasonlóan a beiratkozáskor minden hallgató egy meghatározott összegű (a hazai körülmények között mondjuk 2.000 Ft/év) sporthozzájárulást fizet. Ezért cserébe ingyenesen veheti igénybe az egyetemi sportszolgáltatásokat, illetve kedvezményesen az egyetemen hiányzó, általa szerződött külső szolgáltatásokat. Ez kellő motivációt jelent az intézménynek, a sportélet megszervezéséhez, illetve a hallgatóknak, az intézményi sportban való részvételhez.

A jelenlegi tankönyv-, jegyzet-, sport- és kulturális normatíva keretein belül kell elkülöníteni a sportra szánt támogatást. Ennek minimális összege megegyezik a hallgatói sporthozzájárulással, azaz évi 2.000 Ft/fő az állami (rész) ösztöndíjas hallgatók számához igazodva. A sportnormatíva felhasználható a hallgatók sportszervezési tevékenységeinek támogatására, edzések és sportrendezvények megtartására, egyetemi sportversenyeken való részvétel költségeire (egyetemi sportingatlanok használatának kivételével). A sportnormatíva intézményi támogatási rendszerét a sportfeladatokat ellátó szervezeti egység és az intézménnyel szerződött egyesületek sportszakembereivel közösen kell kialakítani és működtetni, a sportszakmai felhasználást a fenntartó ellenőrzi.

Egyetemi sportlétesítmények üzemeltetése

Az egyetemi sportlétesítményeket az egyetemi sport szolgálatába kell állítani, hogy hasznélvezői a sportolni vágyó hallgatók legyenek. A felsőoktatási intézmények számára meg kell határozni egy feltételrendszert, amivel erősíteni kell az egyetemi sport térnyerését a létesítményekben, visszaszorítva a bérbeadás, vagy akár az értékesítés lehetőségét. Amennyiben azonban a rendelkezésre álló kapacitások meghaladják az egyetemi sport igényeit, akkor a piaci konstrukciók előtt célszerű az érintett terület iskoláival együttműködni a szabad időszakok

kihasználásában. Ebben a munkában vezető koordinációs szerepet a Magyar Diáksport Szövetségnek kell kapnia.

A felsőoktatási intézmények sportlétesítményeinek jelentős része elavult állapotban van, például versenysportra nem, vagy csak korlátozottan alkalmas. Egyesületi munkára igénybe vehetők, de színvonalasabb rendezvények tartására már nem alkalmasak, ezért az intézmények kisebb-nagyobb mértékben bérlésre kényszerülnek. További probléma az, hogy több egyetemi sportingatlan is magánüzemeltetésben van, vagyis a hallgatók nem, vagy csak korlátozottan használhatják térítésmentesen a létesítményeket. Végül az is gond, hogy jó néhány egyetemi sportközpontra jellemző, hogy fenntartásuk érdekében bevétel-növelő intézkedésekre kényszerülnek, csökkentve vagy költségekhez kötve a tanórán kívüli testmozgást.

Az egyetemi szabadidősport fejlesztési programjai

A szakmai és anyagi háttér megteremtése mellett a szabadidősport fejlesztésében elengedhetetlenül nagy szerepe van a kifejezetten a tömegesítést, népszerűsítést fő célként kitűző projekteknek. Ennek egyik alapja a HÖÖK-kal közösen tervezett országos sportnépszerűsítő kampány a SportPont Program, melynek keretében a hallgatók bevonása mellett egy egyetemi sportadatbázis és sport hírportál létrehozásának terve is szerepel. Ugyancsak a sport témájának népszerűsítése érdekében kerül kidolgozásra a „Sportos egyetem” és a „Legsportosabb egyetem” címek odaítélésének feltétel-rendszere. Az egyetemi sport presztízsének növelését segíti elő hallgatói körökben a jó gyakorlatokként terjeszthető, a gyakorlatban is a tömegesítést elősegítő helyi kezdeményezések támogatása, valamint az egyetemek közötti presztízsversenyek értékének növelése. A határon átívelő kapcsolatok erősítése és építése ugyanolyan meghatározó és fontos elem. A XXI. században alapvető az esélyegyenlőség megteremtése a felsőoktatási sportban is. Így a fogyatékkal élő hallgatók sportolási feltételeinek megteremtésére külön hangsúlyt kell fektetni.

SportPont Program: országos sportnépszerűsítő kampány

„Ne csak hallgass! Mozdulj is!” – Ezzel a szlogennel indított útjára a HÖÖK közgyűlése 2011-ben egy hároméves sportprogramot, melynek célja a sport népszerűsítése és a hallgatók aktivizálása. A program részeként országos sport roadshow-t rendeztek Budapesten és a legnagyobb egyetemi városokban, amelyeket egy-egy egyetem sportnapjára szerveztek rá. Ezeket a fővárosi és regionális sportnapokat nyitottá tették minden hallgató számára. A program záró eseménye Magyarország legnagyobb hallgatói rendezvényén, a közel 70 000 látogatót befogadó Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozóján, az EFOTT-on volt. Ezen a rendezvényen számos további sportolási lehetőség, sportnépszerűsítő program várta a fiatalokat. Az EFOTT központi program támogatásában már a MEFS is szerepet vállalt 2012 nyarán. A programmal a HÖÖK egy év alatt több mint tízezer hallgatót ért el közvetlenül, sokezeres hírlevél adatbázist és közösségi oldalt hozott létre.

A HÖÖK és a MEFS stratégiai együttműködés keretében tervezi a program kiterjesztését egy kapcsolódó pontgyűjtő játék kialakításával. A közös munka – a 2013-as év programjának előkészítése – már 2013 januárjában elkezdődik. A SportPont Program célja, hogy olyan hallgatói rétegeket is elérjen a sportos életmóddal és motiválni tudja őket a mozgásra, akik eddig nem foglalkoztak a sporttal, vagy nem végeztek rendszeresen sporttevékenységet. A program látványosan, négy év alatt a kétszeresére kívánja növelni a rendszeresen sportoló hallgatók számát. A program segítségével ismertté válnak köreikben az intézmények és sportegyesületeik által nyújtott sportolási lehetőségek, és tanácsadás támogatja az életmódváltásukat.

A SportPont Program a szélesebb tömegek eléréséhez jelentősen növeli a bevont sportesemények és egészségmegőrző programok számát. Egy játékos, bekapcsolódásra motiváló pontrendszer segítségével jutalmazza a rendszeresen, szervezett intézményi vagy azon kívüli keretek között, de nem a kötelező testnevelés órán sporttevékenységet végző hallgatókat. Erősíti a programhoz

kapcsolódó figyelemfelkeltő események kommunikációját (roadshow-k, EFOTT, a programhoz kapcsolódó nagyobb sportesemények) és magának a programnak az ismertségét, média-megjelenését.

Az első időszak célja legalább 90–100 sportesemény bevonása, 15 000–20 000 hallgató közvetlen megmozgatása, 100 000 hallgató online közvetlen elérése. A program természetesen évről évre – a SportPont márkanév ismertebbé válásával – egyre jelentősebb számú hallgatót ér majd el és mozgat meg. Várhatóan már az első néhány tanév minden jelentős felsőoktatási intézmény teljes sportprogramja beilleszthető lesz a SportPont program rendszerébe és az online elérés megközelítheti hallgatók 50%-át. A SportPont program megvalósításához tervezzük piaci szereplők támogatásának megnyerését is. Fontos, hogy bekapcsolódó sportprogramok különböző prevenciók, egészséges életmódot népszerűsítő és az egészségről szóló kommunikációs programokkal párosuljanak, amelyek finanszírozását TÁMOP forrásokból célszerű megoldani.

A programhoz kapcsolódik egy egyetemi sportportál, amely egyszerre szolgálja egy központi egyetemi sport hírportál szerepét, és az egyetemi sport, valamint a SportPont Program központi adatbázisának Internet-alapú informatikai hátterét. Az adatbázis-építés a hallgatók sporttémákkal történő közvetlen elérését kívánja biztosítani. Emellett a sportági fejlesztésekhez információt szolgáltat arról is, hogy mely sportokat üzik és/vagy nézik rendszeresen. Az adatbázis ezen túlmenően tárolja az egyetemi versenyek és események adatait, gyakorlati segítséget nyújt a sportoláshoz kapcsolódó szolgáltatások rendszerezett összegyűjtésében is. Lehetőségként vehető fel, hogy az egyetemi-főiskolai hallgatókról adott időközönként sport-egészségügyi állapotfelmérés készüljön. Ez nem csak a programok megtervezését, de a sportos életmódhoz szükséges személyes visszajelzést is megadhatja. Az adatbázis kezelése és koordinálása a MEFS és a HÖÖK közös feladata lesz. Kiindulásként a diákigazolvány-rendszerhez kapcsolódik, de középtávú terv az, hogy legyen része a felálló új Nemzeti Sportinformációs Rendszernek.

Intézményi, intézményközi és határon túli sport támogatása

A szabadidős sportolás megvalósításában kulcsszerepet kapnak a hallgatói és hallgatóknak szóló kezdeményezések. Különböző sportágakban hallgatói csapatok, közösségek megszervezése és fenntartható működtetése intézményenként és helyszínenként egyaránt eltérő. A program azon ötleteket, kezdeményezéseket kívánja felkarolni, amelyek alkalmasak egy adott intézményben vagy régióban jelentős hallgatói létszám rendszeres megmozgatására, hatásuk tartós, működésük pedig hosszú távon életképes és fenntartható. Idővel támogatás nélkül is meg tudnak valósulni.

A helyi sportolás elsődleges színterei a kiemelten kedvelt sportágak edzései. Ezek megszervezése általában az indulás éveiben igényel jelentősebb beruházást, és az első időszakban az alacsonyabb létszámok is nagyobb fejenkénti költséggel járnak. Olyan sportfoglalkozásokat érdemes ebben a körben megalapítani, amelyek a kezdeti támogatás fokozatos csökkenése mellett is fenn tudnak maradni, azaz az igénybevevők száma emelkedik, és az intézményi létesítménytámogatás és a hallgatói hozzájárulás mellett közel önfenntartóvá válik. A helyi kezdeményezéseken belül egy külön terület a grund-program, amelynek kifejezett célja a már meglévő, de kihasználatlan egyetemi sportinfrastruktúra rendszeres tevékenységekkel való megtöltése.

Az intézményi sportélet legmagasabb szintjét, és egyben az egyik legerősebb motiváló erőt adhatják az egyetemi, főiskolai házi bajnokságok és kupák. A nagyobb intézményekben akár kari és karközi versengések, selejtezők is szervezhetők. A helyi bajnokságok a SportPont Program részei is egyben, de az intézményi versengések akár saját pontrendszert és rangsorokat is kialakíthatnak, ahol a hallgatók erkölcsi elismerésért választják a rendszeres sportolást szabadidős tevékenységként.

Az intézmények közötti rivalizálásra épülő mérkőzések vagy sportrendezvények (presztízsküzdelmek) alkalmasak a figyelemfelkeltésre, a hallgatók megszólítására és sportpályákra csalogatására. Ezeknél a programoknál a szakmai elvárások mellett komoly kommunikációs elvárásokat is támasztani kell, hiszen elvárt, hogy pár éven belül példaértékű és tradíciót megalapozó sportesemények váljanak belőlük. Ezáltal lesznek alkalmasak szponzorok

megnyerésére, arra, hogy az egyetemi sportnak nyilvánosságot teremtsenek és hozzájáruljanak a sportnépszerűsítő kampányok sikereihez.

A jelenleg is sikerrel működő ágazati sportversenyek (medikus, műszaki, sportszakos) körét érdemes kiterjeszteni, az azonos szakmai érdeklődésű hallgatók sportos találkozása és vetélkedése hosszú távú előnyökkel szolgál. A közös szabadidő-eltöltés kiválóan kiegészíti az oktatók, kutatók együttműködését is, konferenciákhoz és más szakmai programokhoz köthető, tartós hagyománnyá válhat.

A legaktívabb sportágakban, ahol az intézményi (kari) bajnokságok, versenyek évről évre jelentős hallgatólétszámot mozgatnak meg, érdemes lehet regionális, vagy akár országos szabadidős versengéseket is meghonosítani. Az egyes intézmények által kezdeményezett, de az intézményi kereteken túlnyúló események és versenyek sportszakmai kereteinek kialakítása a MEFS feladata, amiben minden érintettnek ingyenes segítséget nyújt.

A határ menti intézményi kapcsolatok kiépítésének és felfejlesztésének társadalmi jelentősége van. A projekt elsődleges célja, hogy olyan hosszú távú kapcsolatok jöjjenek létre, melyek más területeken (pl. oktatás, kultúra) is további együttműködéseket eredményezhetnek. Ezek a kapcsolatok önmagukban értéket jelentenek, annak pedig, hogy a sporton, egészséges életmódot népszerűsítő programokon keresztül történne a kialakításuk, nagyon pozitív és jól kommunikálható üzenetértéke lenne, egyúttal színesítené is az egyetemi sport palettáját. Az 1–2 napos, számos sportágban és magyar intézmények mellett több, határon túli intézmény részvételével szervezendő sportrendezvények elképzelése valószínűleg mind hazai, mind EU-s pályázatok céljaival találkozik.

A helyi kezdeményezések, az intézményközi sportprogramok a Sportiroda projekthez kapcsolódva kaphatnak központi támogatást, az elfogadott intézményi sportfejlesztési tervekben leírtak szerint. A megmozgatott hallgató-órák arányában számolható el az igazolt sportszervezői munka. Ennek keretében szervezett animátorok, sportszervezők, edzők, és kiemelten a testnevelők kaphatnak segítséget elképzeléseik megvalósításához.

Fogyatékkal élő hallgatók segítése

Magyarországon 1929 óta működik szervezett formában a mozgáskorlátozottak sportja. A MEFS célja, hogy jelentős mértékben növelje a fogyatékkal élő hallgatók részvételét az egyetemi sportban, és megteremtse az ehhez szükséges feltételeket. A terület alaposabb megismeréséhez és helyzetelemzéshez a MEFS kezdeményezi az együttműködést a fogyatékosok sportját koordináló sportszervezetekkel, közös projektek kidolgozását, melyek tartalmazzák a fogyatékkal élő hallgatók komplex integrált sportolási és versenyzési lehetőségeinek biztosítását, az infrastruktúra akadálymentesítését mind a bejutás, mind a használat terén, valamint a szakembergárda és a programszervezők szakirányú továbbképzését. A MEFS elsősorban a szabadidősport terén tartja lehetségesnek a szükséges fejlesztések megvalósítását, az egyetemi versenysportban további szakmai egyeztetést igényel azon sportágak körének kialakítása, ahol fogyatékkal élő versenyzők indulási feltételei is biztosíthatók.

Sportos díjak és címek adományozása

A sportban kiemelkedő eredményt felmutató intézmények részére többféle cím odaítélésének koncepciója dolgozható ki. A „Legsportosabb egyetem” rangos kitüntetés egy tanév teljesítménye alapján kerül odaítélésre. Az intézmény egy évig viselheti a címet, pl. feltüntetheti a felvételi tájékoztatókban, honlapján, kiadványaiban, kiteheti a sportközpont bejáratához. A „Sportos egyetem” cím azokat az intézményeket illeti, amelyek a címhez kapcsolódó feltételrendszernek megfelelnek. A feltételek egy hosszabb időszak után szigoríthatóak, így egyfajta felzárkóztatást lehet indukálni. A címek az erkölcsi rangon kívül – megfelelő támogató esetén – sportszertámogatással is járhatnak.

Az intézmény sporthoz való pozitív hozzáállása mérhető a kötelező testnevelés és a szabadidős sportlehetőségek rendszerével, a sportinfrastruktúra használati feltételeivel és fejlesztésével, a

hallgatók foglalkozásokon és versenyeken mutatott részvételi szándékával, az intézmény és hallgatói anyagi hozzájárulásának mértékével, a sportszervezés és sportirányítás teljesítményével. A címeket a felsoroltak, és további feltételek számszerű értékeinek egy pontozási rendszer szerinti összegzése alapján lehet elnyerni. Végző soron a címek odaítélésének elsődleges szempontja az, hogy az intézmény mennyi hallgatót tud megmozgatni az adott évben.

Központi és intézményi szinten is példamutatásul szolgálnak a „Jó tanuló, jó sportoló” címek, melyeket a tanulásban és a sportolásban egyaránt kiváló hallgatók nyerhetnek el. Célszerű olyan elismerési rendszereket kidolgozni, amelyben az egyik oldalon a stabil tanulmányi teljesítmény és tehetséges szakmai tevékenység, a másik oldalon a rendszeres egyetemi sportolás és a kiváló versenyeredmények egyenlő súllyal szerepelnek. Így ez a díj a két területen egyaránt tehetséges, ezáltal példaértékű egyetemi sportolókat, sportoló egyetemistákat fogja kiemelni.

Külső sportszolgáltatások bevonása

Az intézményi sportinfrastruktúra és sportszakember ellátottság kapacitásai nem teszik lehetővé, főképp a jelen Terv végrehajtásának kezdeti időszakában, hogy széles sportági kínálat és elegendő sportolási lehetőség álljon a hallgatók rendelkezésére. A kampuszok közelében elérhető, a hallgatói igényekkel találkozó sportszolgáltatások a most felálló diákigazolvány-kedvezmény rendszerén keresztül vonhatók be hatékonyan a hallgatói sportéletbe. A rendszerbe belépő vállalkozó az intézménytől és a diákigazolványt kezelő szervezettől megjelenési lehetőséget kap, ezáltal ügyfeleinek száma növekszik. A másik oldalon a hallgatóknak jelentős kedvezményeket, a hallgatók munkarendjéhez igazított szolgáltatási rendszert kell nyújtani.

A piaci sportszolgáltatások bevonásának előnye nem csak az, hogy kipróbálhatók olyan sportágak is, amelyeknek az egyetemeken nincsenek meg a feltételei. Amennyiben elegendően sok hallgató választ egy ilyen tevékenységet, az együttműködés keretében fokozatosan közelíthető a szolgáltatás az egyetemi közeghez, és végül be is emelhető az intézmény által nyújtott saját sportfoglalkozásai körébe. Ezzel egy már kialakított rendszert működőképesen lehet elindítani.

Egyetemi sportinfrastruktúra-fejlesztés

/Látvány-csapatsportok beruházásai; Sportlétesítmények felmérése és fejlesztése; Budapesti Egyetemi Sportközpont: Tüskecsarnok/

Az egyetemi sport feladatai többségének sikerességét befolyásolja, illetve meghatározza az egyetemek sportlétesítményekkel való ellátottsága. Ezen alapfeltétel minél magasabb színvonalon történő rendelkezésre állása tehát kiemelten fontos. Az elmúlt két évtizedben a potenciális felhasználók száma jelentősen megemelkedett, hiszen míg az 1990/1991-es tanévben mintegy 108 ezer fő, addig a 2011/2012-es tanévben már 360 ezer hallgató tanult hazai felsőoktatási intézményben, vagyis a létszám több mint megháromszorozódott. Ezzel szemben az intézményi sportinfrastruktúra nem bővült, sőt bizonyos régiókban – talán Budapesten a legrosszabb a helyzet – szűkösebbé váltak a lehetőségek, mint 20 évvel ezelőtt. Vannak olyan felsőoktatási intézmények, amelyek számára komoly nehézséget jelent majd a törvény által előírt rendszeres testmozgás és sporttevékenység megszervezésének való maradéktalan megfelelés, a tanórán kívüli szabadidős jellegű sportolást és a szervezett keretek közötti (egyesületi) edzést pedig már most sem tudják – létesítmény-ellátottságból adódó problémák miatt – az elvárható szinten kiszolgálni.

Látvány-csapatsportok beruházásai

Az infrastruktúra fejlesztés kiemelt területe a Tao-kedvezményekkel támogatott látvány-csapatsportágak. Az itt elinduló egyetemi bajnokságok megszervezésének feltétele, hogy például a

legnépszerűbb labdarúgás és kosárlabda esetében valamennyi felsőoktatási intézmény képes legyen megfelelő sportpályákat biztosítani a hallgatói sportnak. A kézilabda ehhez rövid időn belül csatlakozni tud, míg a jégkorong és vízilabda esetében az alkalmas jégpálya és vízfelület kialakítása hosszabb időt vehet igénybe.

A Tao-támogatás rendelkezésre állási ideje alatt a hosszú távú fejlődést szolgáló, maradandó eredményeket biztosító fejlesztésekre kell koncentrálni. A bajnokságok működtetéséhez a sportinfrastruktúra a legköltségesebb és legnehezebben pótolható feltétel. Ezért a Tao-kedvezményből elsődlegesen azt kell elérni, hogy látvány csapatsportágakban minden egyetemi sportoló számára elérhető legyenek a minimálisan szükséges létesítmények. Fontos szempont, hogy a költséges fejlesztések önrészét az egyetemek és sportegyesületeik csak a profi csapatoknál kedvezőbb feltételek esetén tudják biztosítani. Az európai uniós önrészek átvállalásához hasonlóan itt is egy közös alap létrehozására lenne szükség. Cél az is, hogy olyan sportpálya modellt alakítsunk ki, amivel benn tudjuk tartani a sportoló hallgatókat saját sportágukban, akár versenyzőként, akár csak szabadidő-sportolóként kívánnak rendszeresen mozogni.

Egyetemi sportlétesítmények felmérése és fejlesztése

A magyar egyetemi sport fejlesztéséhez szükséges létesítményellátottság szempontjából jelentős probléma, hogy az elmúlt évek egyetemi sportinfrastruktúra fejlesztése elsősorban a vidéki intézmények létesítményeire korlátozódott, Budapest és felsőoktatási intézményei ezen a téren nagy hátrányban vannak. Ugyanakkor az a tapasztalat, hogy a meglévő létesítmények – állapottól függetlenül – nem mindig az egyetemi sportot szolgálják. Sok – korábban felsőoktatási intézmények által üzemeltetett sportlétesítmény országszerte külső üzemeltetők kezébe került, sok esetben tulajdonosváltás is történt. Az új tulajdonosok, üzemeltetők a kihasználtság szempontjából kiemelt időszakokat piaci áron értékesítik, erősen korlátozva ezzel az élő egyetemi sport lehetőségeit.

A Hajós Alfréd Terv célja annak elérése, hogy minél több sportlétesítmény működjön intézményi hatáskörben, minél nagyobb számú hallgatónak biztosítva ez által sportolási lehetőséget mind a szabadidősport, mind pedig a versenysport területén. A felsőoktatási intézmények sportlétesítmény kataszterének ismeretében meghatározható lesz az egyes intézményekben üzhető sportágak köre, illetve a szükség szerinti fejlesztések tartalma és ütemezése is kialakítható.

Hosszú távú cél emellett, hogy az egyetemi sportélet infrastrukturális hátterének legyen egy olyan minimuma, ami a kiemelt sportágak üzését lehetővé teszi. Legyen(ek) a hallgatói létszámhoz illeszkedő megfelelő méretű csarnok(ok), atlétikai pálya, műfüves focipálya(k), uszoda stb. Ezzel nem csak értékeket és hagyományokat őrzünk meg, de egyszerre zárkózunk fel a világ legjobb intézményeinek sportéletéhez, és tesszük lehetővé, hogy a legnépszerűbb sportágakban az összes intézmény összemérhesse erejét. A közösségépítésnek ez elengedhetetlen része.

Budapesti Egyetemi Sportközpont: Tüskecsarnok

A fővárosi egyetemek és főiskolák sportlétesítményeivel kapcsolatban elmondható, hogy az elmúlt két évtizedben számuk csökkent (bezártak vagy magántulajdonba kerültek), a meglévők pedig részben elavultak, magánüzemeltetésbe kerültek, és fenntartási források híján nem ritkán jelentős piaci bevételek termelésére kényszerülnek.

A fővárosban megfelelő programtervekkel és szakemberekkel rendelkezünk, de nincsenek források a szükséges létesítményellátottság megvalósításához. A Tüskecsarnok megépülésével és hallgatói sportra történő felhasználásával egy régóta dédelgetett álom valósul meg: létrejön a magyar felsőoktatás sportjának fellelvárára. Amennyiben a Tüskecsarnok és műhelycsarnoka

elsődlegesen hallgatói célokat szolgál, a komplexum 2014. évi megépülését követő első teljes évben egy kb. 50 %-os kihasználtság teljesíthető, mely 2017-re várhatóan elérné a 80 %-ot (a délelőtti és késő esti időszakra, továbbá az uszodára egy kedvezményes, a délutáni időszakra pedig versenyképes piaci árakat véve alapul). A tervezett hasznosítás legfontosabb összetevői:

- a Budapesten és vonzáskörzetében tanuló mintegy 150 000 fő hallgató (132 ezer nappali tagozatos) szabadidős sportolási igényeinek kielégítése;
- Budapesti Egyetemi Bajnokságok rendezése (jelenleg 20 sportág, 39 rendezvény);
- MEFOB döntők és bajnoki rendszerű sportesemények budapesti fordulói;
- nemzetközi sportrendezvények (Európai Egyetemek Bajnoksága, Európai Egyetemi Játékok, Egyetemi Világbajnokságok és középtávú tervként a 2019-es, vagy 2021-es Nyári Universiade).

A felsoroltakon kívül az üzemeltetéshez szükséges bevételek kitermelése érdekében a Tüskecsarnok otthont adhat kiemelt jelentőségű hallgatói tömegrendezvényeknek (pl. HÖOK rendezvényeknek), valamint további felsőoktatással kapcsolatos, nem sportcélú programoknak (különböző fesztiválok koncertjei és kulturális programjai, szakmai konferenciák).

A délelőtti kihasználtságot illetően a Budapesten és vonzáskörzetében működő felsőoktatási intézmények mintegy 58 ezer hallgatója érintett a kötelező testnevelésben, sokuk jelenleg is komoly forrásokat költ kötelező feladatának ellátása érdekében létesítménybérletre. Ezen kívül a sportszakos hallgatók magas szintű képzéséhez az újonnan épülő létesítmények megfelelő bázist teremtenek, az érdeklődő hallgatók száma pedig emelkedik. A délelőtti kihasználtságot garantálnák a környező kerületek megfelelő sportinfrastruktúrával nem rendelkező középiskoláinak a mindennapos testneveléssel kapcsolatos igényei. A középiskolákkal való tervezett együttműködés közvetett célja, hogy a 11–12. évfolyamosok számára még vonzóbbá tegyék az egyetemi környezetet.

A kihasználhatóság akkor tekinthető reálisnak, ha a Tüskecsarnok kialakítása messzemenőig megfelel a mai hallgatói igényeknek. Ehhez nélkülözhetetlen a multifunkcionális jelleg, azon belül is a következő – az egyetemi sport szempontjából kiemelkedő jelentőségű – sportok feltételeinek a biztosítása: kosárlabda, futsal, kézilabda, röplabda, floorball, tollaslabda, tenisz, asztalitenisz, torna, küzdősportok, vívás, súlyemelés, aerobic és fitnesz, továbbá a legújabb tervekben már szereplő uszoda esetében a vizes sportok (úszás, vízilabda, triatlon).

Rövidítések

- EFOTT – Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója
- EMMI – Emberi Erőforrás Minisztérium
- EUSA – European University Sport Association
- FISU – Fédération Internationale du Sport Universitaire
- HÖOK – Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája
- MDSz – Magyar Diáksport Szövetség
- MEFOB – Magyar Egyetemi-Főiskolai Országos Bajnokság
- MEFS – Magyar Egyetemi - Főiskolai Sportszövetség
- MKOSz – Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége
- MOB – Magyar Olimpiai Bizottság
- MRK – Magyar Rektori Konferencia
- Nftv. – a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény
- Stv. – a sportról szóló 2004. évi I. törvény
- Tao-kedvezmény – a Tao-támogatással összefüggésben nyújtott adókedvezmény
- Tao-támogatás – a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény alapján a látvány-csapatsportágak támogatása
- TÁMOP – Társadalmi Megújulás Operatív Program